

**KONKURS Z HISTORII
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
Z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2026/2027**

Temat przewodni konkursu:

„Polacy to naród, który doświadczył wielu trudnych okresów, ale bez względu na trudności i przeciwnieństwa zachował ducha i determinację.”

Dalajlama XIV

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami z całej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z przedmiotu historia (Dz.U. 2024 poz. 996; strony 104-117)

Uczestnicy powinni rozszerzyć wiadomości o tematy przewodnie do każdego etapu konkursu, posilając się zamieszczoną bibliografią i inną literaturą przedmiotu oraz wykazać się znajomością wskazanych materiałów.

I. Cele konkursu.

1. Wiadomości.

Uczniowie:

- Opanowali wiadomości (treści nauczania – wymagania szczegółowe) opisane w podstawie programowej z historii dla szkoły podstawowej od starożytności po współczesność.
- Rozszerzyli ponad podstawę programową wiadomości z historii Polski i z historii powszechnej o podaną tematykę.
- Opanowali wiadomości z wielu dziedzin historii czyli: historia polityczna, społeczna, gospodarcza, wojskowość, religia, kultura
- Posługują się pojęciami historycznymi
- Trafnie charakteryzują i rozpoznają po charakterystyce oraz ikonografii wybitne postaci historyczne i ich zasługi
- Szczegółowo określają przyczyny, przebieg i skutki wymaganych wydarzeń historycznych.

2. Umiejętności.

Uczniowie:

- Umiejętnie wykorzystują posiadaną wiedzę w praktyce, w rozwiązywaniu problemów, wyjaśnianiu zjawisk i procesów historycznych, ocenie wydarzeń, trafnej argumentacji w krótkich i dłuższych wypowiedziach.
- Potrafią umiejscowić wybrane zagadnienia historyczne w czasie i przestrzeni, porządkują i synchronizują wydarzenia historyczne z historii Polski z historią powszechną.
- Prawidłowo analizują i interpretują materiały źródłowe, właściwie wskazują związki przyczynowo- skutkowe, porównania, potrafią właściwie argumentować własne zdanie
- Odczytują treści mapy, szkicu, planu, wykresów statystycznych, tabel i innych tego typu źródeł wiedzy
- Wyszukują informacje zapisane w obrazach, filmach, fotografiach i innych wytworach kultury
- Potrafią wnioskować i argumentować
- Nabywają umiejętności planowania i samodyscypliny

3. Postawy.

Uczniowie:

- Rozwijają swoje zainteresowania i uzdolnienia, wykazują się zaangażowaniem, ciekawością i gotowością do pokonywania wyzwań edukacyjnych
- Odnoszą się z szacunkiem do dziedzictwa historycznego Polski i kultur innych narodów oraz mniejszości narodowych i religijnych
- Rozwijają i pogłębiają swój patriotyzm

II. Arkusz zadań i sposób oceniania.

Konstrukcja zadań w arkuszach na wszystkich trzech etapach zawierać będzie zadania otwarte i zamknięte. Pytania sprawdzać będą stopień opanowania wiedzy z zakresu podstawy programowej z historii Polski i powszechnej - politycznej, gospodarczej, kultury, religii, wojskowości, nauki, a także znajomość podanych treści rozszerzonych.

Pytania zawierać mogą materiał ikonograficzny (np. elementy architektury, symbole, herby), kartograficzny (np. mapy, plany), statystyczny (np. tabele, diagramy, wykresy) oraz różnorodne teksty źródłowe.

Punktacja arkusza na poszczególnych etapach może być zróżnicowana, dostosowana do trudności arkusza i przewidzianego czasu. Na etapach wyższych mogą pojawić się zadania z zakresu tematycznego etapu niższego.

III. Zalecana literatura do wszystkich etapów.

- Podręczniki do historii dla szkoły podstawowej i liceum ogólnokształcącego. Wydawnictwo Nowa Era
- Inne podręczniki do historii dopuszczone przez MEN
- Encyklopedia szkolna. Historia, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2004 r.
- Ilustrowany atlas historii Polski, Wydawnictwo DEMART, Warszawa 2006 r.
- Atlas historyczny. Od starożytności do współczesności, Wydawnictwo Nowa Era, Wrocław 2012r.

IV. Wymagania do poszczególnych etapów konkursu.

1. Etap szkolny.

Znajomość podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z przedmiotu historia do panowania Stefana Batorego włącznie (Dz.U. z 2024 r. poz. 996; strony 104-109) włącznie z treściami z działu X Początki Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Na I etapie rozszerzona będzie podstawa programowa w zakresie panowania dynastii Jagiellonów na tronie polskim.

Zagadnienia dodatkowe:

- Unie polsko litewskie
- Polityka dynastyczna Jagiellonów
- Konflikty zbrojne w okresie panowania Jagiellonów – konflikty z Krzyżakami i zagrożenie wschodnie
- Społeczeństwo i ustrój w dobie rządów Jagiellonów – demokracja szlachecka.
- Gospodarka i handel w dobie rządów Jagiellonów – rola odzyskania Pomorza Gdańskiego, folwark pańszczyźniany
- Kultura „Złotego Wieku” w Polsce

Lektura i materiały dodatkowe:

Paweł Jasienica, Polska Jagiellonów, Państwowy Instytut Wydawniczy 1992r. (s. 60-168; s. 258 – 373).

Mediateka Muzeum Historii Polski - materiały edukacyjne audio i video dotyczące rządów dynastii Jagiellonów w Polsce

<https://zpe.gov.pl/a/polskie-dynastie-jagiellonowie/DfLxTGFMj>

2. Etap rejonowy.

Znajomość podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych z przedmiotu historia włącznie z działem XXIX Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej (Dz.U. z 2024 r. poz. 966; strony 104 -113)

Na II etapie rozszerzone będą treści podstawy programowej w zakresie historii wojen Rzeczypospolitej z sąsiadami w XVII wieku.

Zagadnienia dodatkowe:

- Wojny ze Szwecją – dominium Maris Baltici
- Konflikty z Rosją
- Wojny z Imperium Osmańskim
- Konflikty wewnętrzne – powstanie Chmielnickiego, rokosze
- Skutki wojen XVII wieku dla Rzeczypospolitej
- Biogramy i wizerunki władców i dowódców z okresu wojen XVII wieku (np. władcy z dynastii Wazów, władcy i dowódcy państw sąsiednich zaangażowanych w wojny z Rzeczypospolitą, dowódcy wojsk polskich – np. Jan Karol Chodkiewicz, Stanisław Żółkiewski, Stanisław Koniecpolski, Stefan Czarniecki, Augustyn Kordecki).

Literatura i materiały dodatkowe:

<https://zpe.gov.pl/a/wprowadzenie/D18bVYriC>

<https://zpe.gov.pl/a/wprowadzenie/DDeMDNT1R>

<https://zpe.gov.pl/a/wprowadzenie/D1BGJDQLc>

<https://zpe.gov.pl/b/ogniem-i-mieczem-powstania-kozackie/PkTX3viXY>

3. Etap wojewódzki.

Znajomość podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z przedmiotu historia włącznie z działem XXII miejsce Polski we współczesnym świecie (Dz.U. z 2024 r. poz. 996, strony 104- 116).

Na III etapie rozszerzone będą treści podstawy programowej związane z kulturą i sztuką polską końca XIX i początku XX wieku (do 1918 r.).

Zagadnienia dodatkowe:

- Główne nurty epoki (pozytywizm, Młoda Polska) i ich przedstawiciele
- Malarstwo i rzeźba podanego okresu historycznego (np. Jan Matejko, Stanisław Wyspiański, Jacek Malczewski, Aleksander Gierymski, Artur Grottger, Wojciech Kossak, Olga Boznańska, Leon Wyczółkowski)
- Teatr i muzyka w podanym okresie historycznym (np. Stanisław Moniuszko, Ignacy Jan Paderewski, Helena Modrzejewska)

- Znaczenie autonomii galicyjskiej dla rozwoju kultury polskiej (rozwój oświaty i nauki, powołanie Akademii Umiejętności)

Literatura i materiały dodatkowe:

<https://zpe.gov.pl/a/wprowadzenie/DUGEtWNiy>

<https://zpe.gov.pl/b/ku-pokrzepieniu-serc---historia-i-malarstwo-historyczne/PCZWK2gy4>

<https://zpe.gov.pl/b/kultura-w-drugiej-polowie-xix-wieku/Pmn225k42>

Józef Buszko, Galicja 1859-1914. Polski Piemont; Warszawa 1989r. (treści związane z rozwojem kultury w autonomicznej Galicji).